

PROTOKÓŁ
z XXII posiedzenia Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej
ds. Współpracy Transgranicznej

W dniach 3-4 czerwca 2024 r. w Mariampolu odbyło się XXII posiedzenie Polsko-Litewskiej Komisji Rządowej ds. Współpracy Transgranicznej (zwanej dalej „Komisją”).

Listy członków Komisji oraz osób zaproszonych na posiedzenie stanowią załączniki do Protokołu (Załącznik 1 i Załącznik 2).

Podczas posiedzenia plenarnego Komisja przyjęła następujący porządek obrad:

- 1. Inauguracja posiedzenia.**
- 2. Podsumowanie prac grup roboczych zrealizowanych w okresie od ostatniego posiedzenia Komisji, perspektywy dalszej współpracy:**
 - 2.1. Prezentacja Grupy Roboczej ds. Współpracy Przygranicznej;
 - 2.2. Prezentacja Grupy Roboczej ds. Ratownictwa i Ochrony Ludności w Warunkach Sytuacji Nadzwyczajnych;
 - 2.3. Prezentacja Grupy Roboczej ds. Gospodarki Przestrzennej;
 - 2.4. Prezentacja Grupy Roboczej ds. Współpracy Międzyregionalnej.
- 3. Współpraca w dziedzinie transportu:**
 - 3.1. Sprawne przekraczanie granicy polsko-litewskiej, przewozy ukraińskiego zboża i innych produktów;
 - 3.2. Realizacja projektów „Rail Baltica“, „Via Baltica“ i projektów mobilności wojskowej;
 - 3.3. Możliwości doskonalenia pasażerskiego połączenia kolejowego Kraków-Warszawa-(Kowno)-Wilno-Kraków;
 - 3.4. Postęp w realizacji projektów dotyczących przygranicznych dróg podwójnego zastosowania (dyskusja o działalności polsko-litewskiej Grupy Roboczej ds. Przygranicznych Dróg Podwójnego Zastosowania).
- 4. Prezentacja koncepcji projektu „Droga wodna przez Kanał Augustowski i Niemen”.**
- 5. Program współpracy transgranicznej Interreg Litwa-Polska. Wyzwania i możliwości.**
- 6. Realizacja programu Interreg i współpraca służb straży granicznej:**
 - 6.1. Wspólne patrolowanie, przywrócenie kontroli na granicach wewnętrznych.
 - 6.2. Aktualna sytuacja migracyjna na granicy polsko-litewsko-białoruskiej strzeżonej przez Podlaski Oddział Straży Granicznej oraz rola współpracy międzypaństwowej w zwalczaniu zagrożeń
- 7. Perspektywy rozwoju współpracy transgranicznej w regionach przygranicznych Litwy i Polski.**
- 8. Podpisanie protokołu.**

Inauguracja posiedzenia

W przemówieniu powitalnym skierowanym do uczestników posiedzenia Komisji A. Abramavičius podkreślił, że w związku z trwającą od ponad 2 lat rosyjską wojenną agresją przeciwko Ukrainie, stale powtarzającymi się przejawami brutalnej instrumentalizacji migracji przygotowanej przez białoruski reżim, który nie jest uznawany przez społeczność międzynarodową, a także innymi hybrydowymi atakami, nasz region nie stał się bezpieczniejszy. Jednocześnie z zadowoleniem uwzględniono fakt, że pomimo tych i innych globalnych wyzwań Litwa i Polska oraz ich regiony nie tylko wykazują się odpornością, ale i nadal pogłębiają współpracę w różnych dziedzinach – wzmacniają potencjał

gospodarczy, poprawiają infrastrukturę, pogłębiają więzi historii ludzkiej i kulturowej między obydwojmi narodami. Podkreślono, że działalność Komisji, podobnie jak inne formaty współpracy transgranicznej i regionalnej pomiędzy Polską a Litwą, ma fundamentalne znaczenie dla poprawy współpracy i rozwoju stosunków transgranicznych opartych na zasadach wzajemnego zaufania i dobrego sąsiedztwa.

Minister Maciej Duszczyk podziękował za zaproszenie, podkreślił szczególne relacje łączące Polskę i Litwę, mające swoje źródła w historii. Zwrócił uwagę na szczególne znaczenie współpracy polsko-litewskiej w obliczu agresji Rosji przeciwko Ukrainie i zbieżność stanowisk w odniesieniu do szeroko rozumianego bezpieczeństwa i polityki wschodniej oraz zachowania jak najostrzejszej linii wobec reżimu Putina. Minister Duszczyk podkreślił, że współpraca transgraniczna ma wymiar bardzo szeroki i bardzo często pozapolityczny, a kwestie poruszane na forum Komisji są żywotne dla mieszkańców regionu, a nie zawsze widoczne z perspektywy stolic.

Podsumowanie prac grup roboczych zrealizowanych w okresie od ostatniego posiedzenia Komisji, perspektywy dalszej współpracy.

Komisja wysłuchała sprawozdania przedstawicieli grup roboczych na temat zrealizowanej działalności, wykonanych przez nie zadań oraz przewidywanych planów działania.

Grupa Robocza ds. Współpracy Przygranicznej

Grupa robocza przedstawiła wyzwania pojawiające się na granicy polsko-litewskiej w zakresie zarządzania ryzyka rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych, zapewnienia bezpieczeństwa weterynaryjnego, ochrony granicy państwowej i porządku publicznego oraz wzmocnienia bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

Podkreślono, że transgraniczne wyzwania ostatnich lat, takie jak pandemia Covid-19, kryzys migracyjny i wojna na Ukrainie, wykazały, jak ważne są skoordynowane działania. Zwrócono uwagę, że współpraca odpowiedzialnych służb poprzez wymianę zgromadzonych doświadczeń w celu jak najlepszego zarządzania pojawiającymi się zagrożeniami zwiększa ich efektywność.

Komisja stwierdziła, że coroczne spotkania grupy roboczej stwarzają warunki do rozwoju stałej współpracy i potwierdziła potrzebę kontynuowania działalności grupy roboczej.

Komisja zapoznała się także z informacją dotyczącą zaplanowanego na 2024 rok spotkania grupy roboczej, które odbędzie się na terytorium Republiki Litewskiej.

Grupa Robocza ds. Ratownictwa i Ochrony Ludności w Warunkach Sytuacji Nadzwyczajnych

Komisja przyjęła informację przewodniczących grupy roboczej ds. ratownictwa i ochrony ludności w warunkach sytuacji nadzwyczajnych, dotyczącą współpracy służb pożarniczo-ratowniczych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Litewskiej.

Komisja wspiera inicjatywy stron w zakresie wymiany doświadczeń oraz opracowania wspólnych rozwiązań dotyczących poprawy poziomu bezpieczeństwa ludności regionu przygranicznego Polski i Litwy oraz ciągłość współpracy pomiędzy służbami ratowniczymi obu krajów w sytuacjach nadzwyczajnych.

Komisja popiera działania służb pożarniczo-ratowniczych, w szczególności w rejonach przygranicznych, zmierzające do zacieśniania współpracy w zakresie zapobiegania sytuacjom nadzwyczajnym i podniesienia poziomu gotowości do prowadzenia wspólnych działań podczas usuwania ich skutków.

Komisja wspiera działania stron zmierzające do realizacji wspólnych projektów dotyczących poprawy poziomu bezpieczeństwa i ochrony ludności. Wspólna inicjatywa podnoszenia poziomu wykształcenia i zaopatrzenia w niezbędny sprzęt i infrastrukturę, wpłynie pozytywnie na stan bezpieczeństwa obszaru transgranicznego, jak również przyczyni się do umocnienia kompleksowego, transgranicznego systemu bezpieczeństwa Polski i Litwy.

Grupa Robocza ds. Gospodarki Przestrzennej

Współprzewodniczący Komisji A. Abramavičius poinformował, że na prośbę Ministerstwa Środowiska Republiki Litewskiej, w związku z brakiem możliwości udziału przedstawicieli tego Ministerstwa w niniejszym posiedzeniu, prezentacja Grupy Roboczej ds. Gospodarki Przestrzennej jest odroczone do następnego posiedzenia Komisji.

Grupa Robocza ds. Współpracy Międzyregionalnej

Przedstawicielka litewskiej części Grupy Roboczej ds. Współpracy Międzyregionalnej przedstawiła informację o projekcie zainicjowanym przez Gminę Puńsk „Rozwój i wzmocnienie współpracy Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej pn. „Polsko-Litewski transgraniczny obszar funkcjonalny” współfinansowany przez Samorząd Województwa Podlaskiego w ramach konkursu „Wsparcie współpracy z zagranicą jednostek samorządu terytorialnego w Województwie Podlaskim w 2024 roku”.

Komisja z zadowoleniem przyjęła fakt rozwoju nowych form współpracy na pograniczu polsko-litewskim, które służą wzmocnieniu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, zwiększają możliwości współpracy i poprawy sytuacji regionów przygranicznych Polski i Litwy.

Komisja apeluje do strony litewskiej o wskazanie przewodniczącego i składu litewskiej części Grupy roboczej do spraw współpracy międzyregionalnej, a do strony polskiej o zwołanie posiedzenia niezwłocznie po dokonaniu wyżej wymienionych czynności.

Współpraca w dziedzinie transportu

1. Realizacja projektów Rail Baltica, Via Baltica i mobilności wojskowej

Strony podkreśliły, że głównym priorytetem zapewniającym dalszy rozwój transgranicznego transportu drogowego i kolejowego jest budowanie głównych linii Rail Baltica i Via Baltica mające na celu dokończenie budowy korytarza Morze Północne – Bałtyk zgodnie z obowiązkami wynikającymi z konieczności realizacji połączeń w ramach sieci bazowej TEN-T.

Strony zwróciły uwagę na zmodernizowanie sieci TEN-T będącej w stanie sprostać nowym wyzwaniom w regionie i zapewnić Polsce i Litwie dwa europejskie korytarze transportowe oraz nowe połączenia w zakresie mobilności wojskowej, które wpływają na dobrobyt, odporność i bezpieczeństwo obu krajów.

W związku z tym Strony postanowiły skupić uwagę na postępie prac na budowie Rail Baltica i Via Baltica i przyspieszeniu działań przygotowawczych do rekonstrukcji drogi Łazdijai – granica PL/LT oraz realizacji innych projektów związanych z mobilnością wojskową. Ze względu na duże zapotrzebowanie na środki niezbędne do ukończenia budowy wspomnianych linii w terminie, Strony zdecydowały o kontynuacji skutecznej współpracy przy przygotowaniu wspólnego stanowiska w przyszłych negocjacjach na 2027 rok. DFP+.

2. Możliwości usprawnienia pasażerskiego połączenia kolejowego Kraków-Warszawa-(Kowno)-Wilno-Kraków.

Strony bardzo pozytywnie oceniły uruchomienie w grudniu 2022 r. pociągu pasażerskiego na trasie Kraków-Warszawa-(Kowno)-Wilno-Kraków, szczególnie pod względem statystyk odzwierciedlających popularność tego połączenia: w 2023 r. tą międzynarodową trasą podróżowało ponad 38 tys. pasażerów i uważane jest za sukces przewoźników obu krajów.

Polski przewoźnik kolejowy zapewnił i eksploatuje wagony pasażerskie dopuszczone do ruchu na terytorium Litwy zgodnie z umowami dwustronnymi.

Strony wymieniły informacje na temat stanu realizacji linii kolejowej Rail Baltica. Strona litewska poinformowała o tym, że procedury planistyczne na obszarze linii kolejowej Rail Baltica dobiegają końca, co ma istotne znaczenie dla uruchomienia i rozwoju bezpośredniego połączenia kolejowego między Warszawą a Wilnem. Strony uznały za konieczne opracowanie planu operacyjnego dla pasażerskiego transportu kolejowego.

Strony zaapelowały do PKP Intercity i LTG Link o dalsze usprawnianie ruchu pasażerskiego na trasie Warszawa-Wilno.

Strony zaapelowały do PKP Intercity i LTG Link o udział w dyskusjach na temat modelu współpracy właściwego dla linii kolejowej Rail Baltica.

3. Zagwarantowanie sprawnego przekraczania granicy PL-LT, transport ukraińskiego zboża i innych produktów

Pomimo, że projekty infrastruktury transportowej na granicy Polski i Litwy finansowane głównie przez Unię Europejską zostały pomyślnie zrealizowane, Strony zgodziły się, iż potencjał korytarza transportowego do/z Ukrainy nie jest wykorzystywany w pełnym zakresie.

Strony wezwały przedsiębiorstwa kolejowych przewozów towarowych do ustalenia regularnego rozkładu jazdy pociągów towarowych kursujących między Ukrainą, Polską i Litwą w celu zapewnienia sprawnego i spójnego świadczenia usług kolejowych w zakresie przewozów towarowych.

Strony wymieniły informacje na temat zarządzania kolejkami na przejściach granicznych oraz działań podejmowanych w celu zapewnienia sprawnej komunikacji z wykorzystaniem strategicznej infrastruktury transportowej.

Strony porozumiały się w sprawie konieczności określenia przejrzystej procedury przewozowej, dostosowanej do odpowiednich zasad prawnych i operacyjnych, która miałaby służyć uniknięciu nieporozumień w przyszłości.

4. Postęp w realizacji projektów przygranicznej infrastruktury drogowej podwójnego zastosowania

Strony poinformowały o postępie prac przy rekonstrukcji i budowie sieci lokalnych dróg przygranicznych.

Strony ustaliły, że na początku jesieni br. odbędzie się spotkanie polsko-litewskiej grupy roboczej ds. dróg przygranicznych podwójnego zastosowania z udziałem wiceministrów.

Prezentacja koncepcji projektu „Droga wodna przez Kanał Augustowski i Niemen”

Podczas posiedzenia Komisji zaprezentowano koncepcję projektu „Droga wodna przez Kanał Augustowski i Niemen” zatwierdzoną przez grupę roboczą Rady Rozwoju Regionu Olickiego.

Komisja uznała, że projekt „Droga wodna przez Kanał Augustowski i Niemen” jest ważny dla regionów przygranicznych Litwy i Polski oraz zaleciła przedstawicielom regionów Polski i Litwy poszukiwanie możliwości finansowania realizacji tego projektu.

Program współpracy transgranicznej Interreg Litwa-Polska. Wyzwania i możliwości

Do wiadomości Komisji przedstawiono informację na temat Programu Interreg VI-A Litwa-Polska. Zaprezentowano informację o trwających naborach wniosków i projektach o znaczeniu strategicznym. Zaprezentowano także nowe badanie zainicjowane przez Komisję Europejską na temat rozwoju sektora turystycznego na pograniczu polsko-litewskim.

Realizacja programu Interreg i współpraca służb straży granicznej.

Komisja wysłuchała prezentacji na temat aktualnie realizowanego wspólnego projektu LTPL00002/SBGS-23 oraz planowanego wspólnego projektu LTPL00353/Border guards. Z zadowoleniem stwierdzono, że realizowane projekty zwiększają bezpieczeństwo publiczne w regionach przygranicznych Polski i Litwy, wzmacniają zdolność służb straży granicznej do ograniczania przestępczości międzynarodowej, usprawniają międzyresortową koordynację, współpracę i szkolenia. Pozytywnie oceniono inicjatywy wspólnych projektów, podczas których stwarza się infrastrukturę i dokonuje zakupu specjalistycznego sprzętu.

Komisja wysoko oceniła współpracę międzyinstytucjonalną służb straży granicznej obu krajów oraz wyraziła zadowolenie, że instytucje obu krajów regularnie i konsekwentnie udzielają obustronnej pomocy na różnych szczeblach struktury, a wspólne patrole prowadzone przez instytucje są wzorowe, co świadczy o dużym wzajemnym zrozumieniu między obu krajami. Ponadto Komisja pozytywnie oceniła okres tymczasowego przywrócenia kontroli na granicach wewnętrznych podczas Szczytu NATO (w lipcu 2023 r.), kiedy zrealizowano wszystkie wyznaczone cele międzyinstytucjonalne, co potwierdza, że instytucje państwowe doskonale opracowały algorytm na wypadek konieczności tymczasowego przywrócenia kontroli na granicach wewnętrznych.

Komisji przedstawiono aktualną informację na temat sytuacji migracyjnej na granicy polsko-litewskiej oraz z Białorusią ochranianej przez Podlaski Oddział Straży Granicznej. Podkreślono wagę współdziałania pomiędzy Stronami w zwalczaniu zagrożeń, szczególnie zapobieganiu nielegalnej migracji.

Perspektywy rozwoju współpracy transgranicznej w regionach przygranicznych Polski i Litwy

Komisja z zainteresowaniem przyjęła informację Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej Niemunas-Niemen na temat perspektyw rozwoju współpracy transgranicznej na pograniczu polsko-litewskim.

Postanowienia końcowe

Współprzewodniczący Komisji wyrazili wdzięczność uczestnikom spotkania za otwarte dyskusje i wkład w realizację kwestii dwustronnej współpracy.

Ustalono, że zgodnie z zasadą rotacji kolejne XXIII posiedzenie Komisji odbędzie się w Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejszy protokół został sporządzony w dniu 4 czerwca 2024 roku w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, każdy w języku polskim i litewskim, przy czym oba teksty mają jednakową moc prawną.

Maciej Duszczyk
Przewodniczący polskiej części
Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej
ds. Współpracy Transgranicznej

Arnoldas Abramavičius
Przewodniczący litewskiej części
Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej
ds. Współpracy Transgranicznej